

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2015 m. birželio 19 d. *

Paminėjome Gedulo ir Vilties dieną

Kaune

Prie atidengtos atminimo lento Kauno senosiose kapinėse

LPKTS Kauno filialo iniciatyva surengtas Gedulo ir Vilties dienos minėjimas prasidėjo šv. Mišiomis Kauno Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje. Po pamaldų minėjimas tėsėsi Kauno senosiose kapinėse. Iš pradžių minėjimo dalyviai sugužėjo į tą dieną lankytujus pavieniai Rezistencijos ir tremties muziejų. Vėliau šalia muziejaus pastato buvo atidengta atminimo lenta.

Lakoniškas užrašas be autorių vardų ir pavardžių skelbia: „Prievara nuo savo žemės at-

plėsti, / Nukankinti, bet neužmiršti. Justinas Marcinkevičius.
Ekspedicijos „Sibiras“ ir „Lena-89“ dalyviams. Už pastatyta paminklus ir kryžius, už sutvarkytus kapus SSRS teritorijoje, už Lietuvos muziejams perduotus eksponatus, Kauno radijo gamykla „Banga“, Kauno namų statybos kombinatui, Kauno staklių gamykla, Vilniaus termofikacinei elektrinei Nr. 2 ir visiems žmonėms, prisidėjusiems prie šio garbingo darbo dėkoja Lietuvos žmonės.“
(keliamas i 4 psl.)

Paparčio žiedo beieškant

Joninių vakaras. Daug romantikos, gėsta diena, šiek tiek dangų dengia debesėliai, lyg vakarė žara nenorėtų trukdyti degantiems laužams.

Ši vakarą ne vienas klajūnas, ne viena pora ieško paparčio žiedo. Ieško, bet dažnai, kaip tas pasakos piemuo, net nežinodami, kad jis jau sujais...

Argi ne paparčio žiedo turtas – jų žydinti jaunystė, argi ne turtus jie mato viens kito akyse? Nakties žiburiuos, ryškioj laimės šviesoj pamatys ir supras, kad paparčio žiedas negali iškristi iš tyros mylinčios sirdies.

Kas dar nerado jo, kad viešiškas klajoja po gyvenimo mišką ar paklydės ieško tiesaus kelio į laimę, gal atras paparčio žiedą ir praragės, kad turtai slepiasi ne žemės gelmėse, bet jį supančių žmonių širdyse.

Tai kas, kad raganos baugina, – drasūs neišsigas, kovos už savo ir mylimųjų laimę. Jos nevertas, kuris išsigas kliūčiuoje, kuris pavargs raisto kemsynuose.

Kas siekia gėrio ir grožio – tas nebijo sumokėti už jį sielos

ilgesiu, pasidalysi žiedo „lepestkeliu“. Kad ir kitiems tektų gyvenimo turto dalelė, nuo kurio šviesėja akyse, plečiasi krūtinė. Tegu jis pamatys laimę paprastučiai neužmirštuoju žiede, mylimos akyse, paduotoj rankoj drauge žengiant sunkiu ar šviesiu keliu.

Ir nereiks laukti Joninių nakties, kad surastum paparčio žiedą. Jis nenuždės pražydės, jei jį laistysi taurumu ir meile, jei saugosi nuo šalnų širdies šiluma, jei ginsi nuo audrų drąsa ir ištikimybė. Jis visuomet rasi žydintį savo širdy.

Laimingi nepabūgę gąsdinimų, kantrūs iškentę kančias nuo užtvėrusių kelių į didžiausią turtą – laisvę, nusipelnę garbės už išsaugotą ištikimybę, neparduotus draugus. Po Joninių nakties, pasibaigus sunkiai klaponei po gūdžias girių, gérėkimės švariaus dangaus melyne, pasidžiaukime tuo, ką turime, apkabinkime savus per pečius ir padainuokime seną, laime skambančią dainą: „Buvo naktis švento Jono, / Naktis pasakų žaviu...“

Algirdas BLAŽYS

Žygis Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės partizanų takais

Laukuvoje

Saulėtą, vasariškai šiltą birželio 6-osios rytą prie Šilalės rajono Laukuvos Šv. Kryžiaus Atradimo bažnyčios, LPKTS Šilalės filialo ir Lietuvos laisvės armijos karių ir rėmėjų sąjungos sukvieči, rinkosi Šilalės rajono mokyklų jaunieji skautai, šauliai, mokiniai. At-

sipažinome su memorialine lenta, prie gimnazijos parodinio iėjimo, žuvusiems gimnazistams – Lietuvos partizanams.

Žygio dalyvius pasveikino ir palinkėjo visada prisiminti Tėvynės istoriją Šilalės rajono meras Jonas Gudauskas. LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas pasidžiaugė

Montvydo-Žemaičio gimtajį kaimą ir žūties vietą. Gatautiškės kaimas prilodus tarp Lūksto ir Paršežerio ežerų. Cia 1911 metais dvaro darbininkų šeimoje gimė garsus Lietuvos partizanas – Žemaičių apygardos vadas. Padėkome Laukuvos seniūnijos seniūnui Virgilijui Ačui už tvar-

vyko ir Laisvės kovų dalyviai, buvę tremtiniai, partizanai, svečiai iš Kauno ir Klaipėdos, Kelmės ir Alytaus, Anykščių ir Mažeikių, Telšių ir Tauragės, Jurbarko ir Šiaulių rajonų, Palangos, Varnių ir Rietavo – visi, kuriems brangi mūsų tautos kovų už Laisvę istorija.

Už žuvusius Žemaičių apygardos partizanus, šeimų narius, artimuosius ir rėmėjus šv. Mišias aukojo Laukuvos Šv. Kryžiaus Atradimo parapijos klebonas Virgilijus Pocius ir kunigas Antanas Saunorius. Iškilmingai, pritariant vargonams ir bažnyčios chorui, šventės dalyviai sugiedojo Lietuvos himną. Vedami vėliavinkų žygio dalyviai pasuko prie prelato, šv. Rašto vertėjo, Antano Rubšio kapo šventoriuje. Loreta Kalnikaitė supazindino su prelato gyvenimo, darbų ir kūrybos istorija. Buvo padėta gėlių, uždegtą žvačių, kunigo Antano Saunoriaus vedamis sukalbėjome

„Amžiną atilį...“ Dalios Grinkevičiutės kūrybos ir gyvenimo ekspoziciją prie namo, kuriai me ji gyveno, pristatė Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejaus muziejininkė S. Merklienė.

Gérēdamiesi atstatytu paminklu Vytautui Didžiajam, pro buvusių Laukuvos ambulatoriją, kurioje dirbo Dalia Grinkevičiutė, vykome prie paminklo Žemaičių apygardos partizanei Irenai Petkutei-Neringai Laukuvos Norberto Vėliaus gimnazijos sodelyje. Su-

dalyvių gausa, jaunuolių, moksleivių, skautų ir jaunuų šaulių entuziazmu, palinkėjo žygio dalyviams kuo daugiau sužinoti ir niekada nepamiršti skaudžios Lietuvos Laisvės istorijos.

Bilionyse ir Vabalouose

Iš Laukuvos senuoju Žemaičių plentu pasukome Biliionių kaimo link. Aplankėme paminklą 1952 metų balandžio 18 dieną žuvusiems Žemaičių apygardos partizanams Aloyzui Sabockiui-Genučiui, Kazui Rupšiui-Tigrui, Tadui Gediminui Liatukui-Vytautui. Padėkome Biliionių seniūnijos seniūnei Lorelei Daukantienei už labai gražiai tvarkomą aplinką.

Gérēdamiesi gražiomis Žemaitijos kalvelėmis, kelyje Varnių link sustojime Vabalų kaime, prie paminklinio kryžiaus, skirto 1950 metų sausio 25 dieną žuvusiems Žemaičių apygardos partizanams Genei Martinavičiūtei-Laimei, Napoleonui Keršiui-Napoleonui, Pranui Vasiliauskui-Aidui. Tylos minutei sustingo žygio dalyviai, tik vėliavos, vasariško vėjelio plazdenamos, drumstė tylą.

Gatautiškė, Varniuose

Pagerbę žuvusius partizanus vėl sėdome į mašinas ir pamojavę Paršežerio bangelėms, atsisukę į didingąjį Medvėgalį sustojome Šilalės rajono teritorijos pakraštyje Gatautiškės kaime, prie tipinio atminimo ženklo, skirto pažymeti Žemaičių apygardos vado Vlado

komus paminklinius kryžius ir atminimo ženklus, kurių Laukuvos seniūnijoje – gausu.

Nuvykome į Varnius, į buvusios NKVD būstinės teritoriją. Šią kovotojų krauju aplastytą teritoriją žymi net keturi paminklai: buvusio telšiškio Gintaro Šidlausko iniciatyva dar okupuotoje Lietuvoje 1989 metais pastatytą koplytėlę Žemaitijos partizanams, nerūdijančio metalo kryžius toje teritorijoje nužudytiems ir užkastiems ir paminklas Žemaičių apygardos vadui Vladui Montvydui-Žemaičiui. Vladas Montvydas Varniuose tarnavo Lietuvos kariuomenėje, pas Varnių stalias ir kalvius mokėsi amatų. Čia vokiečių okupacijos metais įsteigė kooperatyvą, aprūpino miesto gyventojus maisto produktais. Varnių bažnyčioje tuokėsi su žmona Bronislava, čia krikštysti visi penki jų vaikai, čia įšeimos kapą Amžinojo poilsio atgulė žmona Bronislava.

1953 metų rugpjūtį NKVD kieme, prie tvarto – daržinės buvo paniekinamai sumesti paskutinių Žemaičių apygardos partizanų palaikai: Vlado Montvydo-Žemaičio, Broniaus Alūzos-Bedolio ir Irenos Petkutės-Neringos. Enkavestai pasimėgaudami vedė atpažinimui jų artimuosius ir kaimynus. Kur okupantai užkaše paskutinio Žemaičių apygardos štabo narių palaikus, tebera paslaptis.

(keliamas i 2 psl.)

Žygis Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės partizanų takais

Prie atminimo ženklo Vlado Montvydo-Žemaičio gimtajame Gatautiškės kaime

(atkelta iš 1 psl.)

Varniuose žygio dalyvius pasitiko būrelis varniškių. Kartu su žygeiviais keliavo Varnių Žemaitijos vyskupystės muziejaus darbuotojai su šeimomis.

Nevardėnuose, Dirgėluose

Vingiuotas, dulkėtas kelias vedė į Nevardėnų kaimą Telšių rajono pakraštyje, Girgždutės šventkalnio papédėje. LLKS tarybos nario Vlado Montvydo-Žemaičio buvusi sodybos vieta įamžinta atminimo ženkla: atstatytas kryžius, įrengtas informacinis stendas, akmuo su iškaltu tekstu, jog 1944 metais sodyboje buvo įrengtos trys žeminės, veikė LLA „Vaganų“ štabo vadavietė. Vlado Montvydo vyriausioji dukte Irena papasakojo, kad 1944 metų Kūcių vakarą sodyba buvo sudeginta. Ji prisiminė, kaip buvo atnešti šiaudai, kraunami balmai. Iš degančio namo išbėgę, pasigedo antrus metus einančio Algiuko. Vėliau pamatė, kad kareivis, susukęs į apklotą, neša Algiuką ir šautuvo buože daužo namo langus. Mama su naujagimiui Rimuku išvežta į Varnius ir uždaryta į kalėjimą.

Gerėdamiesi gražiomis Žemaitijos kalvomis, dulkėtais vieškeliais vėl atvykome į Šilalės rajono teritoriją – Dirgėlų kaimą Kaltinėnų seniūnijoje, prie paminklo, įamžinancio pasakutinę Žemaičių apygardos štabo vadavietę – bunkerį. Paskutinis Žemaičių apygardos štabas buvo įrengtas Putvinskų kaime paskolūkietį Joną Gečą. Čia veikė pogrindžio spaustuvė. Štabą sudarė apygardos vadas Vladas Montvydas-Žemaitis, adjuntas Bronius Alūza-Bedalis, Irena Petkutė-Neringa, Vilnelė ir vokiečių tautybės partizanas, slapyvardžiu Juozas.

Po žinių apie apygardos vado ir jo adjutanto žūtį, slėp-

tuvės gyventojai ieškojo gali mybių susisiekti su pavieniais partizanais. Gečo sūnus Steponas paklausinėjo savo draugo Vytauto Jasiulio kalėjime nukankinto tévo sūnų apie gali mybes susisiekti su kitais partizanais. Išaiškėjo, jog draugas jau buvo MGB agentu, slapyvardžiu „Tėvas“. Tąpačią dieną okupantuo kariauna apsupo Gečo sodybą. Vokiečių tautybės partizanas pasidavė, o Irena Petkutė šovėsi. Leisgyvę nuvežė į Telšių ligoninę. Po poros dienų mirusią atvežė į Varnius. NKVD tarnai suraše pažymą, jog jos palaikai užkasti netoli NKVD teritorijos. Ten dabar stovi nerūdijančio metalo kryžius.

Kaltinėnuose

Vingiuotas kelias pro miškelius ir kalvas atvedė į Kaltinėnų miestelį. Nuo didžiulės kalvos atsivérė graži panorama. Nusileidę į pakalnę užsukome į Aleksandro Stulginskio gimnazijos sodeli prie paminklo gimnazistams, Kęstučio apygardos Aukuro rinktinės Marso rajono Lükšto būrio partizano Vytauto Astrausko-Linksmučio ir partizanų rėmėjo – ryšininko Alekso Mizgirio atminimui. Apie gimnazijoje saugomą gimnazistų atminimą papasakojo istorijos mokytoja Nomeda Kasmauskaitė, apie gimnazijos tradicijas kalbėjo Kaltinėnų Aleksandro Stulginskio gimnazijos direktorius Virginijus Andrijauskas. Padėkojome gimnazijos šeimininkams už puoselėjamą istorinę atmintį. Vingiuodami Kaltinėnų gatvėmis sustojome prie Kaltinėnų bažnyčios šventoriaus. Pagerbiant žuvusius ir Kaltinėnų miestelio gatvėse niekintus partizanus bei minint Žemaitijos krikšto 600-ąjį jubiliejų 2013 metais čia pašventintas pa-

minklinis kryžius.

Kaltinėnų kapinėse aplankėme Žemaičių ir Kęstučio apygardos partizanų kapus. Buvęs LPKTS Šilalės skyriaus pirmininkas Pranas Gedmantas su bendražygiu Vytautu Dianapu iš Pašilės rinko informaciją, ieškojo partizanų užkasiimo vietas. Paieškos buvo sėkminges, rasti žuvusių partizanų palaikai iškilmingai palaidoti Kaltinėnų kapinėse, 1990 ir 1991 metais atidengti ir pašventinti paminkliniai kryžiai. Pagerbę žuvusius Kęstučio ir Žemaičių apygardos partizanus pasukome į Kaltinėnų Dvasingumo parką. Žygio dalyvių laukė kareiviška košė ir arbata. Istorijos mokytoja Nomeda Kasmauskaitė papasakojo Dvasingumo parko kūrimo istoriją. Bendravome, dalijomės išpūdžiais, džiaugėmės patriotinių jaunimų. LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas ir LPKTS valdybos narė Ona Tamošaitienė įteikė padėkos raštus žygio organizatoriams. Mažeikiškis Alfonsas Degutis pasveikino žygio dalyvius trimis salvėmis: už patriotinį jaunimą, už Lietuvos partizanus, už Tėvynę Lietuvą.

Dékojame visų Šilalės rajono mokyklų ir gimnazijų vadovams, visiems skautų ir jaunuju šaulių vadovams, visų rajonų delegacijoms, atvežusioms į žygį moksleivius. Jūsų darbas su jaunimu duoda vaisių, tuo išsitikiname žygiuodami Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės partizanų takais. Dékojame visiems žygio dalyviams, vingiuotais ir dulkėtais Žemaitijos keliais keliausiais ir siekusiais susipažinti su Lietuvos laisvės kovų istorija.

**Loreta KALNIKAITĖ,
Irena MONTVYDAITĖ-
GIEDRAITIENĖ**

Eduardo Manovo nuotraukos

Tikėjimas padare mus tvirtus

Vyskupo Juozo KAUNECKO pranešimas iškilmingame Seimo posėdyje, skirtame Gedulo ir Vilties dienai

Vyresnieji dar prisimena savo senelių pasakojimus apie tą metą, kai sovietai sugrąžino Vilnių (bet Lietuva išleido sovietų kariuomenę). Niekas nedžiaugė, visi jautė artėjančią okupaciją. Pasak V. Krėvės, „visa lietuvių tauta tada supratė, kad prasidėjo Lietuvos tragedijos pirmasis aktas“. Savo skausmą žmonės taikliai išsaikė: „Vilnius mūsų, o mes – rusų“. Bet dar skaudžiau mūsų seneliai dejava ir kaltino valdžią, kai 1940-ųjų birželio 15-ąją buvo šūvio atidavė Lietuvą sovietams, nors turėjo ginklų, lėktuvų, tankų. Dejava tada tauta.

Kadangi nenuaidėjo nė vienas šūvis, sovietai galėjo vaidinti visam pasauly, kad Lietuva laisvai išstojo į jų sajungą.

Ir prasidėjo tautos kančios: trys okupacijos nusinešė trečdalį Lietuvos. Adolfas Damušis Lietuvos katalikų mokslų akademijoje suskaičiavo, kad Lietuva neteko 1 122 600 žmonių. Tai ne tik lietuvių, bet ir žydai, lenkai, čigonai, karaimai. Kas gi užmirš žydų getus ir baisiųjį holokaustą? Kiti išdardėjo gyvuliniai vagonais, treti pabėgo į Vakarus. Daug kartų buvo tremiami žmonės, klykė maži vaikai, duso ir mire iš bado ar troškulio gyvuliniuose vagonuose. Degė sodybos su visais žmonėmis. „Lietuvos Aido“ redaktorius Pilvelis, prisimena, tiesa, ne patį baisiausią sudeginimą: „Buvau penkerių metukų, kai mane išneše iš degančios trobos. Tėtis buvo sušaudytas mūsų akivaizdoje. Sprogstamas užtaisais išplėšė jam šoną ir jis labai kankinos, rėkė, kol dar dvieju šūviais jis pribraigė. Kai mama nueidavo prie jo kapo, tai, apsikabinusi kryžių, vis raudavo, šaukdavo tėtį tokiais žodžiais, kurie galėtų tapti tikra raudū, skausmo ir nevilties poezija.“

Ir kodėl mūsų visų nepalaužė, nesunaikino? Juk tai planavo ir fašistai, ir komunistai. Ogi pakilo tauta į partizaninį karą po karo, éjo vyrai ir moterys.

Visą dešimtmetį kariavome be tankų, be galingų ginklų, be pasaulio pagalbos, vienui vieni, trys milijonai prieš 250 milijonų! Ir išmokome tokio karo, kuriam ginklo pasaulis neraudo, ir kuris visada atveda iki pergalės. Taip, taip, per visą okupacijos laiką, be paliovos mūsų tauta kariavo tikrą karą prieš komunizmą, kariavo dvi sinų karą.

Neleido mums spausdinti

maldaknygių nei katekizmų. Bet jų niekada nepritrūkome, milijonus išleidome. Taip, milijonus. Stebėjausi, visada žavėjaus brolių ir seserų lietuvių drąsa ir tvirtumu. Paprasyda vau perrašyti, nukopijuoti ir perspėdavau: jei pagaus – kalėjimas. Bet niekada neatsiskė, ne kartą net sovietinėje įstaigose nukopijavo tūkstančius knygų.

Arba kryžių statymas. Anata Rainių kankinių žudynių vietoje be perstojo buvo statomi ir vis griaunami kryžiai. Nors Kryžių kalnų griovė bene septynis kartus, vis iškildavo nauji kryžiai.

O mūsų protestai dėl tikėjimo laisvės varžymo skambėjo per visą pasauly. Pavyzdžiu, 17 tūkstančių memordumus. O kur dar pogrinėdiniai laikraščiai: „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika“, „Aušra“, „Rūpintojėlis“, „Laisvės šauklys“... Jų bene 40 ar daugiau. Kituose komunistinės imperijos kraštuose gal 10 kartų mažiau.

Galima klausti, kas padarė mus tvirtus, nenugalimus? Tikėjimas. Tai patvirtina Baltstogės ir Krokuvos universitetų profesorė Katarzyna Korzenewska. Ji savo moksliniuose darbuose irodė, kad sėkmelingiausiai sovietų valdžiai priešinosi būtent Katalikų Bažnyčia, ji suvaidino bene svarbiausią vaidmenį griaunant SSSR. Tikėjimas neleido Lietuvai pasiduoti, nes tikėjimas didesniu ar mažesniu laipsniu apėmė visą Lietuvos visuomenę. Kalėdas ar Velykas šventė net kompartijos nariai. Prisimenu, Alytuje tik viena žydų šeima nevalgė Kūcių vakarienės. Taigi slapta ar viešai visi laikėsi tikėjimo. Ir atėjome į laisvę beveik 80 procentų katalikų ir 10 procentų kitų tikėjimų. Tik tokioje tikėjimo ir kovos atmosferoje galėjo gimiť Sajūdis.

Pagalvokime, kaip galime išlaikyti mūsų tautos tikėjimą, tvirtumą kompiuterių laikais? Nuolat, kasdien jaunimui įtaiką daro mokykla. Todėl tokia liberali Vokietija turi dvi savaitines tiksibas ar etikos pamokas, vertinamas pažymiais, privilėjais, nes visi piliečiai privalo igyti tvirtus doros pagrindus. O pas mus vos viešai, visiškai nevertinama pažymiai pamoka. Tad klausiu: ar perduodame jaunimui pagrindinį mūsų tautos tvirtumo ginklą?

2015 m. birželio 19 d.

Tremtinys

Nr. 23 (1141)

3

Įvykiai, komentarai

Yra Rusijoje ir šviesiai mąstančiu žmonių

Neseniai Vilniuje buvo svenčiama Rusų tautinės bendrijos šventė, kurią šios tautybės Lietuvos piliečiai pradėjo šventi tik Lietuvai atkūrus neprilausomybę. Tačiau Rusijoje įsigalėjus putinizmui, ši šventė igavo dviprasmį atspalvi: viena vertus, tai tikrai gražus renginys, kuriuo Lietuvos rusai gali pademonstruoti savo identitetą, kita vertus – tai legali proga putinizmo šalininkams padraskyti akis jiems nepritariantiems. Argi ne taip reikėtų vertinti Vingio parke pasirodžiusius veikėjus, kurie atsinešę rusų separatistų, bandančių atplėsti nuo Ukrainos ryty regioną, simbolius? Laimė, bent jau iš pažiūros, tokį nebuvo dauguma. Kad toli gražu ne visi rusai pritaria Putiniui ir jį palaikantiems žmonėms, įrodo rusų mokytojos Olgos Balašinos iš Sankt Peterburgo mintys. Turint galvoje tai, kad ši moteris išdrīso saktyti socialiniuose tinkluose tai, ką galvoja, neimanoma nesistebėti jos pasiaukojimu demokratijai:

„Privalome išsiaiškinti, iš kur tokie idiotai atsiranda. Diagnozė savaimė aiški – iš Rusijos. Yra plati žmonių grupė, kuri realybę suvokia iš-

kreiptai. Dešimtimis procentų piliečių, skaičiuojant nuo bendro gyventojų skaičiaus, šis iškreiptas suvokimas jau artinasi prie klinikinio lygio. Panašiai atrodo ir agresyvumo lygis – jis jau seniai gerokai padidėjęs, tačiau dešimtys procentų piliečių ši lygi gerokai viršija. Maidano pas mus néra, be to, iš kur jam čia būti – Maidanas buvo garbingumo (kartais netgi geraširdiškumo) ir visada geresnio gyvenimo siekio aikštė. Bet užtat pas mus sukūrė Antimaidaną – žmogiškojo orumo priesą ir atitinkamai vergo draugą, visada piktą, sprendžiant bet kokią problemą, ir nukreiptą ne į ateitį, bet į praetitį. Ir štai dabar tas Antimaidanas grėsmingai mosuoja kumščiais. Žinoma, tai ne Putino išradimas – smogikai, chunveibinai, kartais ir mūsų komjaunuolai (iki jų – juodašimtininkai) dažnai atsišaukdavo į ateinančių iš pačių valdžios viršunių „mušk ir gelbék!“ Pradėk skaičiuoti tokius atvejus – trūkį gausi. Vie na už kitą absurdžkesnės iniciatyvos atsiranda ir sulaukia visokeriopos visuomenės paramos. Gėrio ir blogio supratimas, palyginti su visuotinai pripažistamu žmonijos, at-

virkščias. Padugnės, žmonės iš intelektualinio ir moralinio dugno tampa gyvenimo tiesų mokytojais! Žodžiu, tai psichozė. Su paranojine simptomatika, su psichopatija, su fobijomis, su manijomis – viskas, kaip turi būti... Tai sunkus sutrikimas, pakenkės vienas „mūsų žmogaus“ dvasios sferas. Mūsų žmogaus – mūsų visuomenės.

Kokios priežastys? Visiškai akivaizdžios yra kelios. Pirmoji – sąmoninga įvairaus intensyvumo laipsnio psichozės indukavimo politika, kurią valdžia tėsia bemaž 16 metų. Antroji – psichikos trauma, patinta dėl pralaimėto Šaltojo karo ir komunizmo projekto kacho, paaštrinusio nevisavertiškumo jausmą, taip pat nuoskaudos, įsižeidimai ir dėl to įsi Jungiantys apsauginiai mechanizmai, sukeliantys fantastinį pasaulio vaizdą: mes esame šviesos salelė, o aplinkui – tamso vandenynas, besikėsinantis mus praryti.

Trečioji priežastis – kultūros sugriovimas. Pasirodo, iš visuomenės buvo atimti civilizuotai dirbantys kultūros institutai, todėl ji tapo neigalia prieš bet kokius destrukcinius

procesus. Bet koks kliedesys, palengvinantis kolektyvinės dvasios kančias, priimamas su šūkiu „ura!“ ir greitai įgauna nediskutuotinos tiesos statusą. Pačios naiviausios religinės ir istorinės pasakos daugybei žmonių tampa neabejotina realybe ir tiesa. Néra ko stebėtis, kad tai normalu – juk néra žmonių, kurie atskleistų šitų nesąmonių absurdžiumą.

Kita vertus (tai jau ketvirtoji priežastis), kalta ir nusilpusi imuninė apsauga. Kliedėsais paremtos ar kenksmingos idėjos iš esmės visuomet randavėlius, tačiau nesutinkajokio pasipriešinimo. Tai nė kiek nestebina, nes dauguma tų, kurie galėtų pasipriešinti tokiomis kvailystėmis, yra pažeisti begalinės tolerancijos idėjų, pliuralizmo ir pakantumo visakam, kol galiausiai tai tampa pakantumu melui ir akivaizdžiam blogiui. Imuninės sistemos ląstelės pažeistas... Psichinio imunodeficio virusas. Igytasis.

Apie ką galima kalbėti tokiu atveju – apie prognozę ar gydymą? Apie prognozę kalbėti nėra prasmės – be gydymo ateitis nekelia abejonių. Tačiau ar gydymas įmanomas?

Ar įmanomas, kai valdžia nesibodi fizinio priešininko sunaikinimo bet kokiomis prie-monémis? Ir kai iš visuomenės dugno kyla agresyvūs dumblo debesys.

Zinoma, perdētam optimizmui nėra jokio pagrindo. Tačiau ką daryti, kokių vaisius naudoti – visiškai suprantama. Tas vaistas – žodis. Tiešos, gėrio žodis. Be abejo, gėrio žodis nebūtų skirtas visiems: per daug šiandien žmonių, įsitrukusių į aktyvią visuomenės savižudybę – tai visokio plauko mulkintojai, tradicinalistai, praeities nostalgijos skatintojai ir šiaip prisiplakėliai. Netrūksta ir tokų, kurie užsidirba duonos kąsnį „užmušinėdami“ visuomenę, savaimė aišku, apie tai nenustuokdami (arba kategoriskai atsisako tai suvokti). Suprantama, tokiams žmonėms tiesos žodis nebus geras. Ką gi, čia jau niekuo nepadėsi – juk visuomenė gali išgyventi tik sunaikinti idėjas (kartu – idėjas, bet ne žmones), kuriomis paremta socialinė sėkmė tų, kuriems tiktų medicininis terminas – parazitai. Socialiniai, kultūriniai, psichologiniai parazitai.“

Gintaras MARKEVIČIUS

Europos Parlamentas pritarė G.Landsbergio parengtai Rusijos ataskaitai

Praėjusių savaitę Europos Parlamentas 494 balsų „už“, 135 balsų „prieš“ ir 69-iems europarlamentarams susilaukius, pritarė Lietuvos europarlamentaro Gabrieliaus Landsbergio parengtai ES–Rusijos santykų ataskaitai.

„Europos Parlamentas di-dele balsų dauguma priimda masišią ataskaitą, nusiunčia Rusijai stiprū politinį signalą, kad Kremliai nepavyko suskaldyti Europos, ir Rusijos agresijai nesiliaujant, Europa yra pasiruošusi toliau sugriežtinti sankcijas“, – teigė G.Landsbergis.

Pasak G. Landsbergio, tai taip pat yra signalas ir visoms ES institucijoms, kad požiūris į Rusiją iš esmės yra pasikeitus – tai nebe strateginė partnerė, bet Europos tvarką ir vertybės laužanti valstybė.

Ataskaitoje pabrėžiama, kad ES negali numatyti grįžimo prie įprastų santykų ir neturi jokio pasirinkimo, kaip tik iš naujuoju atlikti kritišką savo san-

tykių su Rusija vertinimą. Pabrėžiama, kad be kompromisis teisinės valstybės principo laikymasis yra pagrindinis ir pamatinis ES principas ir ragina bet kokią taisyklių pažedimo atveju griežtai, skubiai ir besąlygiškai jį taikyti; ragina Komisiją taip pat ryžtingai taikyti laisvos ir sažiningos konkurencijos bendrojoje rinkoje principą, kartu ir nagrinėjant byla prieš bendrovę „Gazprom“.

Europos Komisija taip pat raginama nedelsiant numatyti tinkamą finansavimą konkretniems projektams, kuriais siekiama duoti atsaką Rusijos propagandai ir dezinformacijai ES bei užsienyje, ir teikti objektyvią informaciją rytinių šalių partnerių plėtėjimui visuomenei. Įvardijama Rusijos parama radikalų ir ekstremistų partijoms ES valstybėse narėse ir jų finansavimą bei vis intensyvesni Europos populistų, fašistų ir kraštininkų

dešiniųjų partijų bei Rusijos nacionalistų grupių bendradarbiavimas, keliantis pavojų demokratinėms vertybėms ir teisines valstybės principams ES.

Ataskaitoje teigiama, kad Rusijos naikintuvų veiksmai šalia ES ir NATO valstybių narių oro erdvės kelia pavojų civilinių skrydžių saugai ir galėtų kelti grėsmę Europos oro erdvės saugumui, raginama stabdyti bendradarbiavimą su Rusija gynybos srityje, ir valstybės narės, ir šalys kandidatės raginamos nepriimti jokių sprendimų, kurie galėtų pa-kenkti šiai bendrai pozicijai.

Europos Parlamento nario Gabrieliaus Landsbergio biuro inf.

tančius ir mirštančius, badą, nepriteklių ir dvasios stiprybę, laukiant kelionės namo. Visa tai atrodė tarsi iš kito pasaulio.

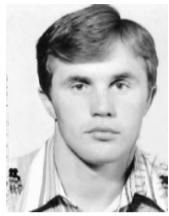
Daug vėliau, vaikščiodamas po Anykščius ar Panevėžį, įsivaizduoju tų laikų prosenelio Prano ir močiutes Gražinės pasaulį su berniukų ir mergaičių gimnazijomis, bažnyčiomis ir sinagogomis, klestinių fabrikais, vaistinėmis ir sek-madienio kavų su bandelėmis geriančiomis damomis. Suspaudžia širdį, kai suprant, kad visa tai buvo atimta, išplėsta ir suniokota. Tarsi anū laikų sėkminga Lietuva būtų atsitrenkus i betono luitą.

Žiūrint į šiuos besiypسانcius Praną, Onutę, Elvyrą ir Gražiną Ručius ir vaikystės pasakojimai nebeatrodo iš kito pasaulio. Tai – mūsų dalis, mes esame sibirio vaikai ir turime užtikrinti, kad ir jų laimės Lietuvos ir Irkutsko atmintis liks gyva.

Gabrielius LANDSBERGIS

Sveikiname

Mielas Algirdai PETRAUSKAI, Lietuvą pamatei būdamas trejų metukų, nes likimo buvo skirta gimti tremtinių šeimoje Krasnogarsko krašte. Garbingo dar tik 60-ojo jubilejaus proga linkime daug laimingų, džiaugmingų, prasmingų ir sveikatos kupinų gyvenimo metų. Tegu artimųjų meilė ir Švč. Marijos globa saugo Jus.

LPKTS Palangos filialas

Jubiliejino gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusius tremtinius, ilgamečius LPKTS Palangos filialo narus, gimusius birželio mėnesį:

85-ojo – Stanislavą ČEPRIJAN,

75-ojo – Joaną DAUNIENĘ ir Petrą NEVERAUSKĄ.

Linkime sveikatos, džiugų metų ir Dievo palaimos.

LPKTS Palangos filialas

Garbingo **85-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname **Stasi KLIKUNĄ**, buvusį 1951–1958 m. Tomsko sr. tremtinį.

Linkime stiprios sveikatos, šviesių dienų, Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

Telšiuose

Jau tapo tradicija minint Gedulo ir Vilties dieną, kad į Eigirdžių mokyklą pakviečiami buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai gyvu žodžiu savo prisiminimais dalijasi ne tik su mokiniais, bet ir jaunesnės kartos mokytojais. Gyvojoje istorijos pamokoje vyko kartų dialogas. Istorijos mokytojas Julius Tamošauskas parodė ir komentavo latvių ir lietuvių sukurta filmą „Ledo vaikai“.

Kartu su vagone gimusia tremtine poete Elena Borusevičiūtė-Sidlauskienė džiaugiamės, kad teko dalyvauti šiame prasmingame renginyje. Savo išradinguu sužavėjo dailės ir technologijų mokytojos Audronės Bagužienės moksleiviams sukurti darbai. Aplankėme mokyklos muziejų.

Skambėjo muzikos mokytojos Margaritos Bidvaitės-Dargužienės vadovaujamų moksleivių ir Eigirdžių moterų vokalinio ansamblio, vadovaujamo B. Gaižausko, atliekamos patriotinės ir tremtinių dainos.

Šiame žmonių supanašėjimo su savo sukurtais besieliais technikos stebuklais laikotarpje šiotoje priemiesčio mokyklos lėlėje vaikų rankelėmis iš spalvoto popieriaus pražydintose

ramunėse, rugiagélėse, aguonose pačiomis skaisčiausiomis spalvomis sušvinta žmogiška nemarioji dvasia, nelūžtantis, nedūžtantis ir nerūdijantis jausmų lobynas, tikra prisiminimui ir ilgesio pieva...

Cia vyksta ne parodomieji nušlifuoti renginiai, o mokytojų pakviestų svečių nuoširdūsusibūrimai, pasišnekėjimai ir padainavimai, paskaitymai. Po to pavažinėjimas dviračiais ir žalioje pievelėje susėdusių vakučių ir direktorės šeimyniškas pokalbis, kas ką išgirdės, kaip suvokės. Taip priartėja mažos galvutės ir širdutės prie valstybės ir globalių vertybų...

Direktore Danute Juškiene nepatikėti neįmanoma, kai ji skausminguosius mūsų tautos praeities puslapius atskleidžia savo vaikeliams, moko juos brangiinti gimtąją šalį, jos laisvę, nes tai ne vien tik žodžiai. Tuo gyvenaji pati: niekada nepamirš pasveikinti valstybinių švenčių proga ne tik artimesnius, bet ir pažystamus, kadangi tos šventės iš tiesų prazysta motiniškos mokytojos beribėje širdyje...

Regina CHMIELIAUSKIENĖ,
LPKTS Telšių filialo
pirmininkė

Paminėjome Gedulo ir Vilties dieną

(atkelta iš 1 psl.)

LPKTS valdyba šiam tekstu nepritare ir kreipėsi į Kauno miesto savivaldybės administraciją ir Kultūros paveldo skyrių. Tačiau savivaldybės klerkai į mūsų nuomonę neatsižvelgė.

Po šiuo užrašu nėra autorų pavardžių ir jokių nuorodų, kas kūrė ir kas iniciatorai. Kai ką gal šokiravo ir buvusių didžiausių Kauno (ir ne tik) įmonių pavadinimai.

Paminklinės lentos autorius Vitalis Staugaitis paaikiino, jog jo ir bendraminčių galvose seniai brendo mintis padėkoti pirmųjų ekspedicijų į Sibiro vietoves organizatoriams, kurių sutvarkė metų metais nelankytas tévynainių kapinaites, aplankė likusius tremties vietose lietuvius. Ir kai pirmosios ekspedicijos buvo surengtos, kauniečiai menininkai nutarė padėkoti jiems, iengdami atminimo lentą. Tada ne vienas lankėsi dar veikusiose minėtose įmonėse, gavo lėšą, tad ir jų vardai įrašyti – ne visų, bet dailes. „Juk tose įmonėse dirbo daug buvusių tremtinų, politinių kalinių ar jų giminių, todėl ši lenta tebus priminimo ženklas, kad jie čia gyveno, kūrė ir kartu siekė Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, – sakė Vitalis Staugaitis. – Mūsų žmonės pirmieji dar kartą grižo į buvusias tremties vietas, ten tvarkė kapinaites, statė kryžius ir paminklus ir dar kartą vėl gyventojams priminė Lietuvos vardą. Jiems – šis atminimo simbolis.“

Atminimo lentą atidengė LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas, 1941-ųjų tremtinys Vitalis Staugaitis ir Kauno savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas Sigitas Šliažas.

Kreipdamasis į gausiai susirkusius Gedulo ir Vilties dienos minėjimo dalyvius LPKTS

Minėjimo dalyviai prie „Tautos kančios“ memorialo Petrašiūnu kapinėse

pirmininkas G. Rutkauskas sakė: „Džiugu, kad mes nepradome tų vertybų, ant kurių laikosi Lietuva. Tikiu, jeigu šiandien reikėtų, visi stotume ginti Lietuvą. Mūsų tikslai bendri. Tie, kurie amžiams liko Sibiro platybėse, taip pat puoselejo vilti kurti gražią ateitį, bet ją sugriovė tremtis, lageriai. Kartais girdžiu klausimą, kodėl valstybė buvusiais tremtiniais rūpinasi labiau, nei likusiais trémimų metais Lietuvoje? Todėl, kad tremtiniai prarado 10–15 gražiausiu savo gyvenimo metų svetimoje žemėje, o daugelis negrįžo į Tėvynę. Apie tai privalome kalbėti, pasakyti tiesos žodį jaunimui, kuris, jei reikės, neabejoju, gins Lietuvą.“

Renginyje dalyvavo ir kalbėjo Seimo nariai: Rytas Kupčinskas ir Arimantas Dumčius, Kauno savivaldybės tarybos narys Gediminas Budnikas. Išlakių medžių pavėsy plėveno LPKTS Kauno filialo ir LPKTB vėliavos. Skambėjo Kauno buvusių tremtinų ir politinių kalinių choro „Ilgesys“ dainos ir jo vadovės Bronės Paulavičienės deklamuojamos eilės.

Prienuose

Renginyje dalyvavo ir minėjimo dalyvius sveikino Prienų savivaldybės administracijos direktorius Egidijus Visockas, savivaldybės tarybos narės Rasa Ivanauskienė ir Marija Kleizienė. Veiverių seniūnas Vaclovas Ramanauskas perskaitė Seimo nario Sergejaus Jovaišos sveikinimą ir ra-

gino būti tolerantiškiems.

Dainavo mažieji R. Budžiuliene dainorėliai, Veiverių laisvalaikio salės ansamblis, Šaulių sąjungos Vilkaviškio Petro Karužos šaulių ansamblis.

Danutė PLENTAITĖ-SKAUDICKIENĖ,
LPKTS Prienų filialo
pirmininkės pavaduotoja

2015 m. birželio 19 d.

Tremtinys

Nr. 23 (1141)

5

Apie partizaną Vytautą Astrauską-Linksmutį

Marijono SLABOŠEVIČIAUS (1930–2011) prisiminimai

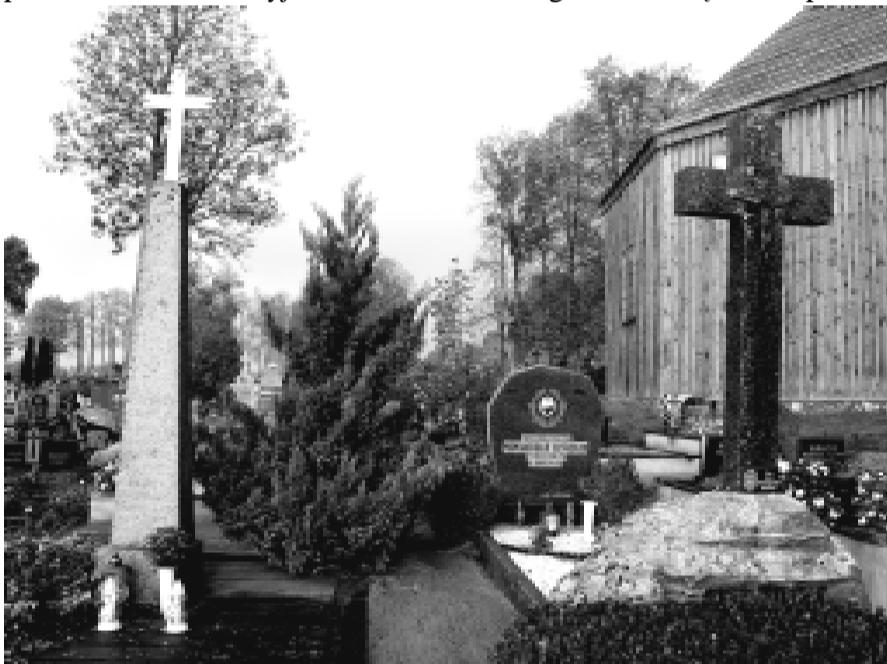
Vytautas Astrauskas gimės 1930 metais, kilęs iš Kaltinėnų. Mano ir jo motinos – Vincenta ir Bronislava Čerkauskaitės – buvo seserys. Tėvas Jonas Astrauskas nuo 1944 metų iki ištremimo į Sibirą dirbo Kaltinėnų bažnyčioje zakristijonu. Vytautas turėjo vyresnį brolį Steponą, kuris nuo 1944 metų mokėsi Šilalės gimnazijoje. 1946 metais jis buvo suimtas, 1947-aisiais nuteistas kalėti ir išvežtas į lagjerį, kur mirė. Dar turėjo jaunesnį broliauką ir keturias seseris, kurios su tėvais 1948 metų geugužę buvo ištremtos į Sibirą. Jie grįžo 1957 metais, aš juos pasitikau Kauno stotyje.

Engelbertas ir dar keli – jau buvo apsiginklavę ir dėjos partizanais, turėjo eglyne bunkerį. 1944 metų gruodžio 24 dieną Betingiai ir kiti vyrai paliko brolį saugoti bunkerio, o patys išėjo namo švēsti Kalėdų. Betingių namas buvo prie pat Kaltinėnų–Silalės vieškelio, sovietų kariškiams lengvai pasiekiamojaveitoje. Taigijie apsupo sodybą, suėmė beginklius vyrus ir išvarė į Kaltinėnus, kur buvo būsimų kareivių surinkimo punktas.

Brolis Engelbertas dar keillas dienas slapstėsi, tačiau, aptaręs padėtį su mūsų tėvu Vincentu, nutarė, kad nieko iš to neišeis. Taigi 1945 metų sau-

keli stribai ir visų klausinėjo, kas skambino varpais. Mes, aišku, „nieko nežinojome“. Tuomet stribai išvažiavo prie Akmenos ir Yžnės santakos pas Birgiolą. Netrukus pamatėme, kad jo sodyba dega, tačiau šūvių nesigirdėjo. Po keilių dienų Vytautas pasakė, kad stribai partizanų nei kvapo neberado, nes jie suprato, kad skambantys varpai – perspėjimas jems.

Rodos, tai įvyko 1945 metų balandį. Tuomet mokykla buvo prie pat stribitelų būstinių. Bendrame kieme per pertraukas mokiniai žaisdavo kvadratą. Kiemo pakraštyje, patvoryje, buvo prikinėta apkasų. Vieną dieną pastebėjome, kad apkase guli rusiškas automatas PPŠ. Visai geras, tik be diskos. Neišsiaiskinau, kokiui būdu jis ten atsirado. Gal buvo kokia provokacija, o gal Vytautas buvo taip sutaręs su jam pažistamais stribetiliais, kurie tą dieną permūs pamokas slėvė kiemą. Kaip ten bebuvo, V. Astrauskas nutarė tą automatą paminti. Pasitaręs su Aldona Gedutyte, jis mane pastatė sargybon ant keliuko, kuris éjo nuo centrinės miestelio gatvės, o Aldona tuo metu kieme tarp

Dionizo ir Uršulės Poškų (kairėje) bei partizano Linksmučio tėvų, tremtinų Jono ir Bronislavos Astrauskų (dešinėje) kapai Kaltinėnų kapinėse.

Vytautas, dar būdamas pa-auglys, mėgo daryti žaislinius ginklus. Abu kartu esame padarę keletą pistoleto imitacijų. Iš lentų gabaliukų pasidarėme rankenas, prie jų pritvirtinome išsautas stambių šovinių gilzes – „vamzdžius“. Juose išpjovėme skylutes, per kurių ipildavome šiek tiek paraiko. Dar, nukrapštę nuo degtukų, į skylutes įtrindavome sieiros, kurią padegdavome. Šaudavo! Kartą Vytautas net mėgino padaryti išvamzdžių šautuvą. Tačiau, kai jis išplė kažkiek parako ir jį grūdo į vamzdį, „šautuvas“ iššovė. Grūstuvas įlindo „meistrui“ į akidubę, tačiau rimčiau nesužeidė. Pamatęs kas vyksta, Vytauto tėvas viskā atėmė, ir daugiau šių žaidimų neberekėjo.

V. Astrauskas nuo 1944 metų rudens buvo susijęsu pogrindžiu. Tuomet irvėliau, jau pasitraukęs į mišką, jis palaikė ryšius su Zenonu Pauliku-Klajūnu, Vaclovu Mišekiu-Tarzanu ir jo žmona Aldona Gedutyte-Gegute.

Dar 1944 metais Rūtelio kaimo berniokai: Vladas ir Kostas Betingiai, mano brolis

sio 6 dieną tėvas brolį nuvežė į Kaltinėnus. Prieš išeidamas kariuomenėn brolis man parodė, kur daržinėje paslėptas vokiškas automatas, dėžė su šoviniais, granata ir šiek tiek trotilo. Liepė visa tai perduoti Vytautui Astrauskui. Netrukus taip ir padariau.

1945 metų pavasarį partizanai buvo apsistoję prie Yžnės ir Akmenos santakos pas Birgiolą ir maudėsi pirtyje. Tai žinojo ir V. Astrauskas, kuris pajuto (ar jam kas nors pranešė), kad stribetiliai ruošiasi į žygį prie Akmenos. Tuomet Vytautas jau nebelankė mokyklas, bet dažnai joje būdavo. Taigi jis mane susirado, nusitempė prie zakristijos durų ir paprašė, kad jas užrakinčiau, o išgirdęs varpų garsus vėl atrakinčiau ir, palikęs raktą duryse, bégčiau iš šventoriaus prie jo namų (jų šeima gyveno vadinamojoje špitole), ten laukčiau. Taip ir padariau, o netrukus pasigirdo varpo skambesys...

Po kurio laiko Vytautas atėjo su raktu rankoje ir pasakė, kad vokiškas tvarkoje. Abu išėjome į gatvę, kur jau lakstė

apkaso ir stribetilių būstinių organizavo šurmuli – neva kvadrato žaidimą. Tuo metu Vytautas griebė automatą, pribeigęs permetę per šventoriaus „zomatą“ – gana aukštą mūrinę sieną. Tada persiropstė per ją pats ir dingo. Netrukus vėl prasidėjo pamokos, jų metu matėsi kieme šurmuliujantys stribai. Bet jie greitai nurimo, tuo viskas ir baigėsi.

Ar tą pačią dieną, ar vos vėliau V. Astrauskas atėjo į mūsų namus Rūtelio kaime. Parodžiau Vytautui, kur daržinėje paslėptas brolio automatas ir amunicija. Paémęs automatą su pilna šovinių apkaba, jis nubėgo į mišką, kurio pakraštys buvo tik 50 metrų nuo mūsų sodybos. Sekmadienį, kai nuvyko me į Kaltinėnus, Vytautas nusivedė mane į jų sandėliuką – tvartuką, kuris stovėjo prie pat gatvės, vedančios į miestelio į Žemaičių plentą. Užlipome į pastogę. Cia Vytautas parodė iš stribetilių panosés nugvelbtą ginklą PPŠ ir brolio automatą. Sakė, kad grįždamas iš Rūtelio namo ji išbandė ir įsitiki- no, jog gerai šaudo.

Kitą kartą, kai nebuvu na-

Kepaluškalnis (Pilių piliakalnis) prie Kaltinėnų, ant kurio 1948 metų Vasario 16-ąją Vytautas Astrauskas buvo iškėlės Trispalvę

muose jų tėvų, Vytautas pasi- ėmė raktus ir nusivedė mane į bažnyčią. Joje virš zakristijos buvo nemaža patalpa. Čia, at- stumės spintą, jis ištraukė ir parodė man vokišką šautuvą, kuriaame buvo šovinių. Apie tai, kam buvo skirti visi šie ginklai, nesikalbėdavome. Ir taip buvo aišku, kad partizanams.

Kai mokiausi Kaltinėnų progimnazijoje, ilgą laiką į ją vaikščiodavau pėsčiomis. Tačiau 1947 metų žiemą mane apgyvendino miestelyje pas mamos pusseserę Mažutavičienę. Tėvai neaiškino, kodėl taip padarė, bet man pagrindinė priežastis buvo aiški. Mat žiemą pas mus dažnai lankyda- vosi miškiniai. O kai jie dieno- davo, tai dėl atsargumo eiti į mokyklą buvo nevalia.

Tai buvo 1948 metais. Va-

sario 16-osios išvakarėse susi- tikau Vytautą. Jis man pasiūlė tądien pareiti namo, o ryte eiti į Kaltinėnus Žemaičių plentu, nuo kurio gerai matėsi Kepaluškalnis ir jo atslaitėje stovin- tiis kryžius. Naktį Vytautas ten iškėlė trispalvę. Apraigė vie- lomis ir padėjo skardinių – tar- si užminavo.

Kai ryte atėjau į miestelį, mane pasitiko V. Astrauskas. Paklausė: kaip atrodo? Pasakiau, kad vėliau matosi gerai. Tai buvo apie 9–10 valan- da, o valsčiaus valdžia, stribetiliai sukruto tik apie pie- tus. Po pietų jie vėliau nu- émė. Po to ilgai ieškojo, kas galėjo ją iškelti, bet taip ir neišsiaiškino.

(bus daugiau)

Spadai parengė Vytenis ALMONAITIS

Giminaičių susitikimas Žarėnuose, Medžiakauskų sodyboje. Pirme eileje pirmas iš dešinės sėdi Vytautas Astrauskas. Antroje eileje antras iš dešinės sėdi Vincentas Slaboshevicius. Trečioje eileje antras ir trečias iš dešinės stovi Jonas ir Bronislava Astrauskai (partizano tėvai), septinta – Vincenta Slaboshevicienė

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, pa- skambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį. Prenumeratos indeksas 0117. Kaina: 1 mėn. – 2,36 Eur (8,16 Lt), 3 mėn. – 7,09 Eur (24,48 Lt).

Kai aš mažas buvau...

Jono PAPARČIO (1929–2013) prisiminimai

Nors dabar jau artėju prie 85-mečio, bet kartais mintimis nuklystu įvaikystę. Prisimenu, kaip Marijampolėje lankiau pradžios mokyklą, ir įdomesnius to meto įvykius ne tik mokykloje, bet ir mieste. Prisimenu, kaip prieš pamokas kalbėdavome maldą ir šūkį: „O Vilniaus ir Seinų nepamiršk, lietuvi“, kaip mokytojų paraginti rinkome centus ginklų fundui, kaip paskui už tuos pinigėlius nupirkta šautuvą įteikėme devinto pulko kareiveliui. Kaip sekmadieniais po mokiniių šv. Mišių skubėdavome į Šv. Vincento bažnytėlę palydėti karių, kurie po pamaldų riikiavosi žygiuoti į kareivines. Kariai aprengti gražiomis uniformomis, darniomis gretomis, orkestriu grojant maršą, žengė gatve. Omes bégome šalia orkestro, lydėjome iki pat kareivinių, svajojome būti kariais ar karininkais, ypač žavėjo karininkų uniformos ir jų laikysena. Nepamiršau ir tai, kaip kaimynai, dėdės, tetos kalbėjo, kad „sviete nespakaina“, kažkur vyksta karas ir mus gal užgrūti nelaimės, kad „prūsokai“ – vokiečiai atėmė Klaipėdą, ir lenkai mums grūmoja. Vieni sakė, kad mus gali „uzstoti“ tik rusai, kitis sakė, kad rusai dar blogiau nei vokiečiai ar lenkai.

Prisimenu 1940-ųjų birželį – buvo gražu, šilta, pats vi durvasaris, atostogos. Tuo metu gyvenau Gedimino gatvėje, galima sakyti, ties miesto ir kaimo riba. Žmonės kalbėjo, kad jau tuo ateis rusai. Mes, vaikai, prie plento Marijampolė–Prienai pievoje žaidėme „karą“. Staiga išgirdome: „Atvažiuoja, atvažiuoja...“ Ir tikrai, beveik toje vietoje, kur mes žaidėme, sustojo dar nematyti dulkėti maži sunkvežimiai, kurių kabinos buvo „padabintos“ raudona medžiaga,

kitos su dideliais paveikslais – portretais. Tie sunkvežimiai buvo pilni dulkėtų, nematyti uniformomis kareiviu, kurių dainavo negirdėtas dainas su pašvilkimais, vieni daina vo – kiti švlpė. Labai keistos buvo jų uniformos, lyg ilgi marškiniai, sujuosti brezentiniu diržu, o vietoje odinių „čebatų“ kojos buvo apvyniotos medžiaga – bintu, vietoje krepurių – pilotės. Ir daugelio kareivų veidai tamsūs, o akys lyg primerktos. Šautuvai jų – labai ilgi, net didesni už kai kuriuos kareivius.

Tuo metu aplink pradėjo rinkitis žmonės. Atsirado ir žydukų, kurie iš pradžių pradėjo negarsiai, o paskiau vis garsiau šaukti: „Uha, uha“, o mes, vaikai, jiems antrinom: „Gvalt, gvalt!“. Netrukus iš miesto atvažiavo pora „fordukų“ (tuo metu taip vadinome lengvuosių automobilius), iš kurių išlipo mūsų karininkas ir keli civiliai ponai – pasisveikino su tais rusų, matyt, vadais, ir sėdė į „fordukus“ pasuko į miestą. Netrukus pasirodė kelioli ka mažų tankų, kurie kėlė dideli triukšmą, dulkių debesis ir važiavo į miestą.

Tos tanketės ir sunkvežimiai (juos vadino „polutarkomis“) važiavo ir naktį, ir kitą dieną. Jaučiau tėvų ir kaimynų nerimą, blogą nuotaiką. Šalia mūsų buvo nedidelė parduotuvė ir teko matyti, kaip rusai pirkо papirosus, limonadą, bandeles ir ypač dešrą. Nusipirkę vieną dešrą, klausdavo ar dar galima ir kitą, ar ir rytoj dar bus. Nors litų jie tada neturėjo, bet apsukrus žydelis mielai ėmė tuos „červoncus“. Jeigu anksčiau žydai buvo ramūs, tai dabar sužūlėjo, pradėjo rėkauti, kabinėtis, būriuotis.

Marijampolėje, prie kareivinių (ten dislokavosi 9-asis

peštininkų pulkas), buvo maža parduotuvėlė – kioskas, kur buvo galima nusipirkti papirous, limonado ir dar kai kurių smulkmenų. Vieną dieną prie tos parduotuvėlės būrelis žydu kažką garsiai aptarinėjo. Tuo metu į parduotuvėlę užėjo pora lietuvių kareivelių ir nusistebėjo, ko jie čia susirinkę. Žydai puolė tuos kareivelius įžeinėti, visaip peikti ir niekinti Lietuvos kariuomenę, ir pradėjo juos mušti, vienam sukruvino veidą. Kareiveliai parbėgo į kareivines ir pasiskundė savo draugams, kad juos prie kiosko užpuolė žyda. Tuo pat būrelis kareiviu išbėgo iš kareivinių to kiosko link. Žydai pamatė atbėgančius karius, puolė bėgti – slėptis pasarciau gyvenančius žydus, užsibarikadavo. Tuo prie būrellio karių prisdėjo ir daugiau jaunimo, omes, vaikai, rodėme kur nubėgo žyda, kur pasislėpė. Pirmiausia buvo „apsupti“ artimiausi žydu namai. Buvo šaukiama: „Išliskit lauk!“, bet namų durys buvo užrakintos. Tuomet kažkas sviedė akmenį į žydo langą, pažiro stiklai. Kažkas sušuko: „Reikia mušti išdavikus!“ ir prasdėjo eiseną į miesto centrą. Kitą dieną buvo paskelbtas lyg karos stovis ar komendantu valanda, mieste budėjo ne tik policija, bet ir kareivai ir net rusų tanketės. Kalėtų lyg ir nerado ar neieškojo.

Naujas mokslo metus pradėjome klasėse be kryžių, vietoje jų kabėjo dideli plikų, barzdoto, ūsuotų dėdžių portretai, prieš pamokas nekalbėjome maldos, nekartojome šūkio. Pradėjo mokyti rusų kalbos. Vieną dieną mokytoja mums pranešė, kad jau nėra Angelaičių organizacijos, kad dabar mes būsime pionieriai, ir visą mūsų skyrių išraše į tuos pionierius. Sakė, nėra jokio

Dievo, nereikia eiti į bažnyčią, žmonės kilę iš beždžionių ir t.t.

Parėjės pasigyrė tėvams, kad mane išraše į tuos pionierius. Tėvas, išklausęs mano pasakojimo, „užsuko“ man ausi, liepė neklasysti tą pasaką ir mokytojai pasakyti, kad aš ne noriu būti pionieriumi, prašau mane išbraukti iš jų. Kai aš klasėje, pakėlęs ranką, garsiai pasakiau, kad mane išbrauktų iš pionierų, buvau susijaudinęs ir neatmenu, ar iš manęs juokėsi, ar ir daugiau vaikų taip pasakė, tik mokytoja manęs paklausė kodėl. Atsakiau, kad aš tikiu Dievą ir eisiu į bažnyčią. Daugiau manęs neklasinejo. Néjau į jokius pionierių susirinkimus, mačiau, kad ir daugiau vaikų taip darė. Girdėjau tėvų, giminių ir kaimynų kalbas apie tai, kad jau nėra burmistro, kad mokyklos direktorių kitas, kad mokykloje atsiraodoranaujų mokytojų, kad prievažiavo daug rusų karininkų žmonų, vaikų, kad jie viskā perka, ypač drabužius, maistą ir siunčia paštą į Rusiją. Parduotuvės ištušėjo, užsidarė ir mūsų kaimyno žydelio parduotuvė.

Mano teta, kuri gyveno netoli Sangrūdos, ir kiti kaimynai, sakė, kad rusai vietinius gyventojus varo prie darbų – stato arčiau pasienio kažkokius bunkerius ar blindažus, kad lito jau nėra, vietoje jo – rublis. Buvo labai šaltažiema, rusų kareivai vaikščiojo su keistomis kepurėmis – žmonės juos vadino „pempukais“, nes jų kepurės viršuje turėjo bokšteli, panašu į pempės kuodą. Dingo mūsų netolimas kaimynas – policijos vachmistras, geležinkelio stoties viršininkas ir daugiau žmonių. Žmonės kalbėjo, kad juos pasodino į kalėjimą, kad pradėjo iš Lietuvos išvažiuoti čia nuoseno gyvenę vokiečiai su šeimomis, palikdami savo namus,

ūkius. Žmonės kalbėjo, kad rusai ruošiasi kariauti su vokiečiais.

Prisimenu, kaip gegužės 1 dieną ir mūsų mokyklą surikavė vedė į vadinančią mitingą. Ėjome pro tribūną, papuošta egliškėmis ir barzdočių portretais, liepė mums šaukti: „Valio!“ Prisimenu, kaip ūkanotą birželio 14-ają išgirdau baisią žinią, kad geležinkelio stotyje stovi daug gyvulinų vagonus, prigrūstų žmonių su vokiečiais ir seneliais, ir dar vis vežė ir vežė. Vagonai buvo apsupti sovietų kareivų, peronas pilnas verkiančių raudančių žmonių. Ten, vagone, buvo ir mano dėdės šeima, dvi mano jauunesnės pusseserės ir močiutė, kuri tada sunkiai sirgo...

Prisiminimai ne tik neišblėso, bet dar labiau išsirėže į atmintį, lygai taip pat didėjo neapykanta okupantams. Liko gyvi ir vėlesni prisiminimai: apie vokiečių okupacijos laikus, antrą sovietų invaziją, apie partizanus, suguldytus turgaus aikštėje, tremtis, areštus, apie gimnaziją ir joje veikiantį gimnazistų Vytenio būrį, apie jų tragiskus likimus, apie tardymus, kalėjimus, lagerius, tremtį ir apie po daugelio metų grįžimą į Lietuvą, kur mus „svetingai“ sutiko: „Sveiki sugrię – grįžkite atgal!“

Rašau ne todėl, kad norėčiau pasipuikuoti savo atminimini, rašau todėl, kad niekada nepraradau vilties sulaukti Kovos 11-osios. Todėl, kad niekada mūsų vaikaičiams ir provai kaičiams netekėti išgyventi to, ką išgyvenome mes, kad tai nebūtų pamiršta, kaip yra nepamiršti mūsų knygnešiai, 1863 metų sukilėliai, 1918 metų savanoriai. Visada reikia mokėti atskirti pelus nuo grūdų, vi sada mylēti savo Tėvynę ir būti pasiruošusiems ją ginti.

Parengė Vesta MILERIENĖ

Ričardo Dailidės paroda

Šiaulių vyskupijos pastoraciniame centre suruošta Ričardo Dailidės foto paroda, skirta žymiam disidentui Męcislovui Jurevičiui (1927–1999) pagerbti. Nuotraukos kaupėsi ilgą laiką, pamažu, tarybiniais metais fotografuota vengiant viešumo. Unikalūs kadrai fiksuoja kryžiaus nešimą į Kryžių kalną, o pats Kryžių kalnas tampa svarbiausia vaizdine parodos dominante. Stebėtinės autoriaus pastanagos fotografijos pagalba atskleisti šio nenuilstančio kovojo charakterį ir dvasisios tvirtumą. Apskritai portretuose autorius siekia atskleisti vidių personažo pasaulį, lyg ir nuspėti jo ateitį. Ne vienas praei-

tyje fotograuotas žmogus šiandien yra žinomas, o jų ankstyvosios nuotraukos šiandien tampa savotišku kodu. Taip įvyko ir su M.Jurevičiaus išsibarsčiuiomis nuotraukomis, o dabar jau surinktomis į nuoseklį jo gyvenimo vaizdą, pateikiamą ekspozicijoje.

Parodos herojus M.Jurevičius nuėjo sudėtingą, dramatišką gyvenimo kelią. 1950 metais už antisovietinę veiklą buvo nuteistas 25 metams lagerio, po Stalino mirties grįžo į Lietuvą, bet 1981 metais vėl buvo nuteistas 3,5 metų užviešą kryžiaus nešimą į Kryžių kalną, už dalyvavimą naujajame disidentiniame judėjime ne tik Lietuvoje, bet ir Rusijoje. Teisiamas

jis buvo tame pačiame teisme, kuriame jau buvo teisti V.Skuodis, N.Sadūnaitė, S.Kovaliovė, G.Stanelytė. Teisme M.Jurevičius pareiškė: „Jūs mane teisiate už religiją, ačiū jums, kad Lietuvoje atgimsta tikėjimas... Aš jums nekeršysiu, o melsiuosi už jus, kad jūsų vaikai nenuveitų blogu keliu...“

Parodos autorius Ričardas Dailidė – žinomas fotomenininkas, daugybės parodų Lietuvoje ir užsienyje dalyvis. Jo kūrinių išpublikuoti knygose, aliumuose, periodinėje spaudoje. Yra sukūrės teminių serijų, fotoreportažai spausdinti su jo paties tekstais. Autorius yra pelnės ivairaus laipsnio prizų,

apdovanojimų. Plataus pripažinimo sulaukė jo fotoalbumas „Laiko labirintuose“, apie jį pasirodė daug straipsnių laikraščiuose ir žurnaluose. Keletas straipsnių traktuotini ne kaip recenzijos, o kaip studijos, iškeliančios ir nagrinėjančios apskritai meno ir kultūros problemas. Daugyra fotografiavę kelionėse, sukūrės įsimintinų artimesnių ir tolimų šalių vaizdinių pasakojimų. Bet pagrindine tematika buvo ir tebelieka savo miesto, savo krašto gyvenimas. Šio pobūdžio darbai pirmiausia pristato žmogaus buvimą. Tas žmogaus buvimas jaučiamas ir peizažuose, ypač urbanistiniuose.

Tai nuotraukos apie neišsen-

kančius savo miesto pasakoju mis, pastebėjimus, apie žyminius ir šiaip praeinančius gatve žmones.

Is reikšmingų R.Dailidės parodų paminėtinės: „Skrydis į nemirtingumą“, skirta S.Dariaus ir S.Girėno skrydžio per Atlantą 80-mečiui paminėti, apie Kurtuvėnų ir Luokės Užgavėnių tradicijų atgaivinimą, apie popiežiaus Jono Pauliaus II viešnagę Lietuvoje, Šiauliųose, Kryžių kalne. Kaip tik pastaroji ir susilieja su M.Jurevičiui skirta paroda, tarytum pildyti viena kitą, tuo labiau kad ir pateikiamas tame pačiame Pastoraciniame centre.

Vytenis RIMKUS

2015 m. birželio 19 d.

Vinča Lozoraiti prisimenant

Kauno rajone, Veiveriuose, gyvenanti Dalytė Raslavicienė apie tremtinį, ilgametį LPKTS Kaišiadorių skyriaus pirmininką Vinčą Lozoraitį yra parašius tokius žodžius: „Gimiai Marijampolės apskrityje, Vištyčio valsčiuje, Pavištyčio kaimė. Šiame nuostabiame grožio kampelyje prabėgo mano nerūpestinga vaikystė. Dar visur buvo atviros karo žaizdos, kai į Pavištyčio kaimą atvyko jaunas mokytojas Vincas Lozoraitis. Jis vaikščiojo po apylinkę ir rinko mus į mokyklą. Ir šio kilnios sielos žmogaus padrąsinti, nors ir šeštų metukų kai kurie neturėdami, tačiau didžiule meile skubėjome į šią šventovę... Ir tik jam dėkingi už įvedimą į žinių ir gėrio pasaulį.“

Gyvendamas Kaišiadorių su Vincu Lozoraičiu esu daug bendravęs. Nuo 1989 metų, tapes LPKTS Kaišiadorių skyriaus pirmininku, jis rinko žinias apie šio rajono tremtinius, taip pat Kaišiadorių rajone gyvenusius, tačiau ištremtus iš kitų vietovių. Sudarinėjo partizanų, jų ryšininkų ir rémėjų sąrašus. Žinoma, tuo metu KGB archyvai dar buvo nepaskiami, tad tenkinosi žmonių atsiminimais. Kai atėjo laikas, oficialiai sudarinėjo tremtinius sąrašus (surinko daugiau kaip 2000 pavidžių). 1992 metais Vincas išleido savo tremties atsiminimų knygelę „Keliais tremtin“, o jau 1999 metais Kaišiadorių muziejus iniciatyva pasirodė jo darbas „Kaišiadoriečių kančių kelias 1940–1953“. Dalis jo surinktos medžiagos paskelbta monografijoje „Paparčių ir Žaslių apylinkės“ (1997), „Kietaviškės“ (1998), periodikoje, iki šiol ją naudojasi istorikai ir karštotyrinkai. Vincas Lozoraitis mirė 1999 metų gruodžio 23 dieną, palaidotas Kaišiadorių kapinėse.

Vinco Lozoraičio biografinia spalvinga, persunkta kančios

Tremtinių – senjorų klubas kviečia

Jei esate vienišas (-a), norite pasidalinti prisiminimais apie skaudžią praeitį, pabendrauti, pakeisti aplinką, surasti naujų spalvų kasdienėje rutinoje, prasmungai praleisti laiką, išjunkite į bendraminčių būrį Tremtinių – senjorų klube. Mes siūlome:

- grupinius ir individualius

relaksacijos seansus, pokalbius su psichologu;

- linijinių šokių užsiėmimus;
- muzikos terapiją;
- teminius pokalbius prie arbato;
- ekskursijas, išvykas į gamtą;
- muziejų, teatrų, koncer-

tų, parodų lankymą;

- švenčių šventimą Tremtinių – senjorų klubo būryje.

Jūsų laukiame darbo dienomis Kauno Panemunės senelių namuose, adresu Kurtinių g. 1 D, Kaune, tel. (8 37) 345 255.

Mūsų tinklapis
www.kaunoseneliai.lt

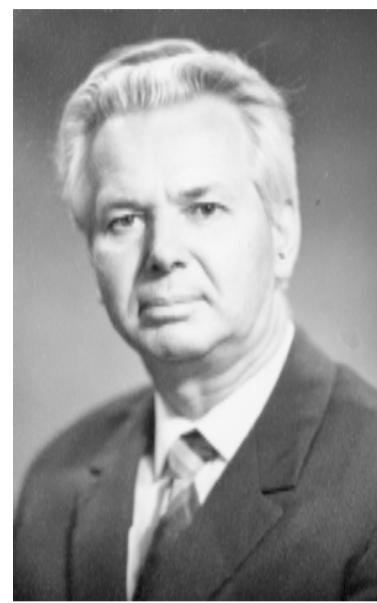
Stanislovas ABROMAVIČIUS

Redaktorė Jolita Navickienė. Redakcija: Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė. Maketavo Ignas Navickas

Įmonės kodas 3000 32645

Ats./sąsk. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

**Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309, Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214.
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com, tremtinys@zebra.lt**

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Jurgis Arbačiauskas
1929–2015

Gimė Alytaus r. Gerbiškių k. 1947 m. areštuotas, nuteistas ir įkalintas Magadano sr. Kolymos lajeriuose. 1955 m. reabilituotas grįžo į Lietuvą, sukurė šeimą. Užaugino dukterį. Nuo 1993 m. aktyvus LPKTS Kauno filialo narys.

Palaidotas Kauno rajono Karmėlavos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukters šeimą, gimines ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas

Janina Tamošaitytė
1924–2015

Gimė Raseinių r. Aleksandru k. gausioje šeimoje. Mokėsi Raseinių gimnazijoje, Kauno žemės ūkio universitete. 1952 m. su broliais ir seserimis ištremta į Krasnojarsko kr. Ingaso r. Revučio gyv. Dirbo moksleivių valgykloje. Grįžusi į Lietuvą dirbo vyr. buhaltere Tauragės vaisių fabrike.

Palaidota Raseinių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Buvę bendražygiai

Skelbimai

Birželio 20 d. (šeštadienį) 10 val. Alytaus A. Ramanausko-Vanago gimnazijoje jau 17 kartą įvyks šachmatų varžybos Vanagui atminti.

Kviečiame dalyvauti LLKS, LPKTS narius su šeimomis. Registruokites iki birželio 18 d. tel. 8 655 10 256.

Birželio 20 d. (šeštadienį) 11 val. Rumšiškių kultūros centre įvyks Lietuvos politinių kalinių bendrijos „Kolyma“ 27-asis suvažiavimas ir visuotinis narių susirinkimas.

Bus aukojamos šv. Mišios, pateikta metinė valdybos ataskaita, vyks rezoliucijų svarstymas, veiklos gairių aptarimas, bendra dalyvių popietė. Dalyvių priėmimas ir registracija nuo 10 val.

Kviečiame dalyvauti visus Rusijos „Dalstoj“ sistemos lageriuose (Kolymoje, Čiukčijoje ir Jakutijoje) bei tremtyje buvusius žmones, jų šeimos narius, artimuosius, draugus.

Iš Kauno į suvažiavimą bus galima nemokamai nuvažiuoti užsakytu autobusu, kuris išvyks 10 val. iš prekybos centro „Savas“ (Savanorių per. 346) stovėjimo aikštėlės. Papildoma informacija tel. (8 37) 316 347 (Algirdas) ir 8 676 62 983 (Tadas) bei interneto svetainėje www.kolyma.lt.

Birželio 20 d. (šeštadienį) LPKTS buveinėje (Laisvės al. 39, Kaune) 9.30 val. Įvyks Tėvynės sajungos-Lietuvos krikščionių demokratų Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdybos posėdis; **11 val.** – Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos valdybos posėdis. Valdybos narius kviečiame dalyvauti.

Birželio 25 d. (ketvirtadienį) 15 val. Lietuvos švietimo istorijos muziejuje (Vytauto per. 52, Kaune) įvyks konferencija „Pedagogų paveldas – tautos savasties vertybė“. Pranešimus skaitys dr. Kazys Račkauskas, Almonė Miliauskienė, prof. Ona Voverienė, Irena Eiglenė.

Koncertuos Kauno 1-os muzikos mokyklos auklėtiniai. Veiks paroda „Tautotyros savanorių knygos apie mokyklas ir mokytojus“.

Pasiteirauti tel. 8 699 95 904, (8 37) 206 210, el.p. renginiai@lsim.lt.

LPKTS salėje (Laisvės al. 39, Kaune) veikia LGGRTC parengta nacionalinio mokinio konkursu „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“ dalyvių paroda „Piešiu istoriją“.

Kviečiame apsilankyti.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

**2 spaudos lankai
Tiražas 2270 egz.**

**Kaina
0,58 euro (2 litai)**

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia

**S P A U D O S ,
R A D I O I R
T E L E V I Z I O J O S
R È M I M O
F O N D A S**

Paminėjome Gedulo ir Vilties dieną

Alytuje

Alytuje šiai dienai skirti renginiai prasidėjo šv. Mišiomis Šv. Angelų Sargų bažnyčioje. Vėliau Miesto sode prie memorialo „Nurimės varpas“ vyko minėjimas.

„Svetimų kraštų toliuose amžiamus nurorimos mūsų kraštiečių daina. Šiandien norisi kalbėti ir apie viltį. Viltis sujungia praeitį, dabartį ir ateitį, ižiebia tikėjimą. Drąsiai eikime ateities keliu, puoselėdami savo šalį, tikėdamivienas kitu“, – prie memorialo „Nurimės varpas“ alytiškiams kalbėjo Alytaus miesto savivaldybės meras Vytautas Grigaravičius, kviesdamas pagerbti žuvusius tremtinius tylos minute. Renginio dalyviai sugiedeojo valstybės himną, padėjo atminimo gėlių.

Minėjimo metu Toleranci-

jos ugdymo centras atliko kompoziciją „Ilgesio pieva“, grojo Lietuvos kariuomenės Sausumos pajėgų orkestras, dainavo Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Alytaus filialo choras „Atmintis“ ir Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazijos mergaičių choras.

Po minėjimo Miesto sode Jurgio Kunčino viešojoje bibliotekoje alytiškiai turėjo progą pabendrauti su buvusiais

tremtiniais, išgirsti jų istorijas iš pirmų lūpų. Cia buvo pristatyta fotografijų ir dokumentų paroda iš alytiškių asmeninių archyvų „Tremčių geležinkeliai“. Pasižiūrėti fotografijų susirinko pilna salė alytiškių.

Vėliau Alytaus miesto teatro mažojoje salėje pristatyta dailininko ir fotomenininko Rimanto Dichavičiaus knyga „Laisvės paženklininti“.

Gintaras LUČINSKAS

Klaipėdoje

Birželio 14-ąją Klaipėdos buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, jų šeimos nariai bei klapėdiečiai rinkosi prie Klaipėdos PKTS buveinės Liepų gatvėje. Iškilminga eisena patraukė „Tautos kančios“ paminklo ir memorialo link. Čia buvo paminėta tragiška ir skaudi 1941-ųjų birželio 14-oji, sovietinio genocido ir represijų pradžia.

Eisenos priekyje, kaip įprastai, žygiavo ir grojo Karinių jūrų pajėgų pučiamujų orkestras, vadovaujamas P. Mečėno. Kartu žygiavo choro „Atminties gaida“ dainininkai, Saulių sąjungos nariai ir jos šaunusis jaunimas.

Prie memorialo eisenos dalyviai uždegė žvakų ir padėjo gėlių. Iškilmingai sugedota „Tautiška giesmė“.

Pradėdamas minėjimą Klaipėdos PKT sąjungos pirmininkas V. Mickus pažymėjo, kad šiandien daryra šeimų, kurioms daugiau nei prieš septyniasdešimt metų vykė tragiški įvykiai nėra istorija, o gyvas skausmas. „Represijos buvo nukreiptos prieš itakingus, išsilavinusius asmenis – moky-

tojus, kariškius, politikus ir jų šeimos narius, siekiant sunaikinti šimtmečius kauptą tautinę ir kultūrinę patirtį“, – kalbėjo pranešėjas. Jis pasiūlė visų iškeliausiuojų Amžinybėn atminimą pagerbti tylos minute.

Kariškiai iššovė salves: už Tėvynę Lietuvą, už gyvus ir mirusius Laisvės kovų dalyvius, politinius kalinius ir tremtinius, už Klaipėdą ir klapėdiečius.

Klaipėdos meras V. Grubliauskas kalbėjo, kad norisi ne pompastiškų kalbų, bet rimties ir susikaupimo. Ir labai svarbu, kad ši istorinė atmintis bei pagarba jai būtų gyva jaunosios kartos širdyje. „Visi turime padaryti viską, kad atmintis ne užsineštų dulkėmis“, – pabrėžė miesto meras.

Apie atmintį ir jos išsaugojimą kalbėjo ir Seimo narė, TS-LKD partijos Klaipėdos sueigis pirmininkė A. Bilotaitė.

I susirinkusius kreipėsi ir visuotinį palaiminimą suteikė Klaipėdos Kristaus Karaliaus bažnyčios kunigas T. Kaulius. Jis pabrėžė, kad tikėjimo nega-

li atimti ar sunaikinti joks pikčiausias priešas.

Apie tikėjimo galiai ir viltį taip pat kalbėjo Klaipėdos igulos kapelionas R. Monstvilas. Tikėjimovedamai politinių kalinių sovietiniuose lageriuose darė rožinius iš duonos gabalėlių, rankomis perrašinėjo maldaknyges. Malda ir tikėjimas daugeliui padėjo išverti ir išgyventi.

Prisiminimais dalijosi 1941-ųjų birželio 14-osios tremtinė Benigna Kluodienė.

Koncertavo choras „Atminties gaida“ (vadovas V. Sakauskas), Karinių pajėgų pučiamujų orkestras ir jaunosios smuikininkės Urtė ir Monika. Eiles skaitė aktorius Aleksandras Šimanskis.

Išvakarėse, birželio 13-ąją, miesto gyventojai buvo pakvieti aplankytį Klaipėdos teritorinės muitinės rūsyje įrengtą rezistencijos ir tremties ekspoziciją. I klapėdiečių klausimus atsakinėjo ir aiškinėti Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos bei Mažosios Lietuvos istorijos muziejus atstovai.

Irena BERNATONIENĖ

Jonavoje

Prie daugelį metų iš Jonavos geležinkelio stoties buvo ištremta daug žmonių. Negrūžiuju atminimui padėta gėlių, uždegta žvakucių

šai, o kas – draugai. Mes, aišku, norėtume visiškai neturėti priešų.

Šalies ir rajono politinis bei visuomenės veikėjas Edmundas Simanaitis, pasidalijęs minčių liūdnos sukakties proga, vylėsi, kad žmonės gerbs savo šalies istoriją. Visiems jis linkėjo geros kloties darbuojantis Tėvynės labui.

Nuvykę i Jonavos geležinkelio stotį, jonaviečiai prisimė prieš daugelį metų patirtus išgyvenimus. Ant bėgių simboliškai padėjo gėlių, uždegė žvakucių.

„Birželio 14-oji yra negyjanti žaizda. Galima teigti, kad tremtyje palaidojau savo jaunystę. Lieka tik dėkoti Dievui, jog šiandien dar gyvenu. Manau, Viešpaties nematoma ranka vedé mane, padėjo įveikti sunkumus. Kritiniai gyvenimo momentais būtinai ir beveik stebuklingai atsirasdavo žmogus, kuris padėdavo. Tokių stebuklų ten patyriaus labai daug. Kai kurie padėjusieji siekti mokslo, suteikusieji varganą pastogę man tapo antraisais tévais. Šiandien norėčiau prisiminti tik tai, kas buvo gera“, – sakė LPKT Jonavos filialo pirmininkė V. Gabužienė.

V. Gabužienė patarė kritiškiau pažvelgti į save. Ar rodomas geras pavyzdys jaunimui? Ar sugebama jam papasakoti draugiškai, nuoširdžiai? Ar perduodama sukaupta patirtis ir išmintis? O gal kartu bendravimas grindžiamas tik ambicijomis?

Nijolė KETURKAITĖ
Valerijaus Buklajevo nuotr.
Iš Jonavos laikraščio „Naujienos“ Nr. 44 (4145) 2015 m. birželio 16 d.

Atėjusiųjų į minėjimą rankose – vasarinių gėlių žiedai